

Τοῦ Ἀρχιμ. Βαρλαὰμ Μετεωρίτου

Μυστήριο παράξενο καὶ παράδοξο γίνεται σήμερα. Νὰ τὸ σπήλαιο, νὰ καὶ ἡ φάτνη· καὶ μέσα της τὸ νεογέννητο Βρέφος ποὺ...

ἔθεσε ἐκεῖ ἡ ἀνύμφευτος Θεοτόκος! Νὰ καὶ οἱ μάγοι[1] ποὺ τὸ τιμοῦν μὲ τὰ τίμια δῶρα τους καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὸ ἀσυνήθιστο ἀστέρι[2] ψηλά! Νὰ καὶ οἱ ἄγγελοι οἱ ὁποῖοι ὑμνολογοῦν, οἱ ἀρχάγγελοι ἀνυμνοῦν, ψάλλουν τὰ Χερουβὶμ καὶ δοξολογοῦν τὰ Σεραφίμ: «Δόξα ἐν ὑψίστοις Θεῷ καὶ ἐπὶ γῆς εἰρήνη, ἐν ἀνθρώ ποις εὐδοκία»[3]! Φωνὲς βοσκῶν ἀκούγονται, οἱ ὁποῖοι δὲν παίζουν σήμερα μὲ τὶς φλογέρες τους κάποιον τυχαῖο σκοπό. Τὰ χείλη τους ψάλλουν ὕμνο οὐράνιο. Νὰ καὶ οἱ ποιμένες ποὺ ἄκουσαν ἀπὸ ψηλά: «Ἐτέχθη ὑμῖν σήμερον Σωτήρ, ὅς ἐστι Χριστὸς Κύριος»[4], ἡ ἐλπίδα σας, στὸ χωριὸ τῆς Βηθλεέμ. Ἀλήθεια! Ὅλα αὐτὰ εἶναι θαυμαστὰ πράγματα καὶ μαρτυροῦν σαφῶς ὅτι αὐτὸ τὸ Βρέφος εἶναι ὁ βασιλέας τῶν πάντων Θεός[5]. Σήμερα ἡ Ἐκκλησία, οὐράνια καὶ ἐπίγεια, πανηγυρίζει τὴν ἔλευση τοῦ Κυρίου καὶ Σωτῆρα μας στὸν κόσμο. Ὕμνο καὶ εὐχαριστία ἀποδίδει στὸ Θεὸ γιὰ τὴν ἀγάπη Του στὸ ἀνθρώ πινο γένος. Μὲ δέος πνευματικὸ ἀφουγκραζόμεθα τὰ λόγια τοῦ ὕμνου: «Χριστὸς γεννᾶται, δοξάσατε· Χριστὸς ἐξ οὐρανῶν, ἀπαντήσατε»[6]. Μὲ εὐλάβεια καὶ ἐλπίδα ἀτενίζουμε στὸ σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ, ὅπου στὴν ταπεινὴ φάτνη κεῖτεται τὸ ἐσπαργανωμένο Θεῖο Βρέφος.

Ἡ φανέρωση τοῦ Χριστοῦ στὴν ἱστορία καὶ τὴ ζωή μας, εἶναι ἕνα μοναδικό, ἀσύγκριτο καὶ ἀνεπανάληπτο γεγονός, ἀπείρως ἀποφασιστικὸ γιὰ ὁλόκληρη τὴν ὕπαρξη καὶ τὴ ζωὴ τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώ που στὸ παρὸν καὶ στὴν αἰωνιότητα. Αὐτὸς ὁ Λόγος γίνεται τὸ μυστικὸ κέντρο ὅλων τῶν ὄντων καὶ ὅλης τῆς κτίσεως. Μὲ τὴ φανέρωσή Του μέσα στὸ χρόνο καὶ τὸ χῶρο ὁ κόσμος καὶ ὁ ἄνθρωπος

ἀποκτοῦν, μέσα σ' Αὐτόν, λόγο καὶ νόημα, σωτηρία καὶ αἰώ νια μακαριότητα. Πράγματι! Τελέστηκε «μέγα... τὸ μυστήριο τῆς πίστεως, ὁ Θεὸς φανερώ θηκε ὡς ἄνθρωπος, τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἀπέδειξε ποιός ἦταν, φανερώ θηκε στοὺς ἀγγέλους»[7]. Εἶναι ἀδύνατο νὰ διεισδύσουμε στὸ μυστήριο τῆς Θείας Ἐνανθρωπήσεως. Εἶναι ἀδύνατο νὰ κατανοήσουμε πλήρως πῶς Ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀποτελεῖ πηγὴ ζωῆς γιὰ ὅλα τὰ ὄντα, νὰ θερμαίνεται τώ ρα ἀπὸ τὰ χνῶτα τῶν ζώ ων! Ὁ Δημιουργὸς τοῦ Σύμπαντος ταπεινώ νει Ἑαυτόν, προσλαμβάνοντας τὴ μορφὴ τοῦ κτίσματος. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ γίνεται Υἱὸς τοῦ Ἀνθρώ που! «Καὶ μὴ ζητᾶς νὰ μάθῃς τὸ πῶς», μᾶς προειδοποιεῖ ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, «διότι ὅπου θέλῃ ὁ Θεός, ἀνατρέπονται οἱ φυσικοὶ νόμοι. Ἐκεῖνος τὸ θέλησε καὶ τὸ ἔκανε. Κατέβηκε στὴ γῆ καὶ ἔσωσε τὸν ἄνθρωπο. Ὅλα συνεργάστηκαν μαζί Του γι᾽ αὐτὸν τὸ σκοπό. Σήμερα γεννιέται Αὐτὸς ποὺ ὑπάρχει αἰώ νια, καὶ γίνεται αὐτὸ ποὺ ποτὲ δὲν ὑπῆρξε. Εἶναι Θεὸς καὶ γίνεται ἄνθρωπος! Γίνεται ἄνθρωπος καὶ πάλι Θεὸς μένει!»[8].

Γιορτάζοντας τὴν κοσμοσωτήριο ἑορτὴ τῆς τοῦ Χριστοῦ Γεννήσεως, πρέπει νὰ ἀναλογιστοῦμε τὸ διαχρονικὸ καὶ πνευματικὸ νόημά Της, τὸ ὁποῖο ἔχει πρωταρχικὴ σημασία γιὰ ὁλόκληρη τὴν ἀνθρωπότητα.

Γυρνῶντας νοερῶς, μέσα στὸ κρύο τοῦ χειμώ να, στὴν παγερὴ ἐκείνη νύχτα, στὸ ταπεινὸ Σπήλαιο τῆς Βηθλεέμ, στὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ τοὺς συμβολισμούς της, διαπιστώ νουμε πὼς ὁ κομβικότερος ὅλων τῶν συμβολισμῶν εἶναι ἡ ταπεινότητα. Ἕνα στοιχεῖο ποὺ ἐπανέρχεται καὶ στὴ Σταύρωση «ἐν μέσῳ δύο λῃστῶν»[9], καὶ ποὺ ἀποτελεῖ ἀκρογωνιαῖο λίθο τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος.

Τὴν πνευματικὴ χαρὰ καὶ τὴν οὐράνια ἀγαλλίαση ποὺ νοιώ θει ὁ χριστιανὸς ἀπὸ τὰ Χριστούγεννα, δὲν μπορεῖ νὰ τὴ νοιώ σῃ, μὲ κανέναν τρόπο, ὅποιος τὰ γιορτάζει μόνο σὰν μιὰ συγκινητικὴ συνήθεια, ποὺ εἶναι περισσότερο δεμένη μὲ τὶς συνηθισμένες χαρὲς τοῦ κόσμου: τὸν χειμῶνα, τὰ χιόνια, τὸ ζεστὸ τζάκι, τὰ στολίδια, τὰ γλυκίσματα καὶ τὰ ρεβεγιόν. Μόνο ὁ ὀρθόδοξος χριστιανὸς γιορτάζει τὰ Χριστούγεννα πνευματικά. Ἀπὸ τὴν ψυχή του περνᾶνε ἁγιασμένα αἰσθήματα, τὴν ὁποῖα τὴ ζεσταίνουν μὲ κάποια παράδοξη θέρμη, ποὺ ἔρχεται ἀπὸ ἕναν ἄλλο κόσμο· τὴ θέρμη τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Τὸ μεγαλεῖο τῶν Χριστουγέννων μποροῦν νὰ αἰσθανθοῦν περισσότερο οἱ ταπεινοί. Τὴ χαρὰ τὴ βιώ νει καλύτερα ὁ ταπεινός, ὅπως οἱ ἀγραυλοῦντες ποιμένες τῆς Βηθλεὲμ καὶ οἱ σοφοὶ Μάγοι τῆς Ἀνατολῆς.

Ἡ μεγάλη ἔκφραση τῆς ταπεινώ σεως εἶναι ἡ σεμνὴ κόρη τῆς Γεννησαρέτ, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος. Τὸ ἴδιο ταπεινὸς εἶναι καὶ ὁ σιωπηλὸς μνήστορας Ἰωσήφ. Ὁ Χριστὸς ἔρχεται σὲ ἕνα δύσκολο καὶ ἀνάστατο τόπο μὲ τὸν πιὸ ταπεινὸ τρόπο. Δὲν γινόταν νὰ ταπεινωθῇ πιὸ πολύ. Γεννήθηκε σὲ μιὰ σπηλιὰ ζώ ων, δὲν τὸν ἀντιλήφθηκε κανένας, Αὐτὸν ποὺ χάριζε νέα ζωή. Ὁ κόσμος ἔτρεχε σὲ ξέφρενους ρυθμούς, σὲ διαφορετικὰ προγράμματα, μὲ ἄλλους στόχους. Ἔτσι τότε, ἔτσι καὶ τώ ρα.

Ἂς γιορτάσουμε καὶ ἐμεῖς τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ «ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ»[10], «ἐν ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις καὶ ᾠδαῖς πνευματικαῖς»[11], καὶ τότε καὶ τὰ ἄλλα «προστεθήσεται ἡμῖν»[12]. Θὰ μᾶς δοθοῦν: ἡ χαρὰ τοῦ σπιτιοῦ καὶ τῆς οἰκογενείας, τῆς συναναστροφῆς, τῆς ἁγνῆς διασκέδασης, διότι ὅλα θὰ τὰ γλυκαίνῃ ἡ ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Θὰ τὰ ζεσταίνῃ ἡ θέρμη Ἐκείνου ποὺ εἶναι ὁ ζωοδότης.

Ἡ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ γιὰ ἐμᾶς μεγάλο μάθημα ταπεινώ σεως. Ποῦ γεννήθηκε; Μέσα σὲ ἕνα παχνί. Ἡ μητέρα Του, ἡ Ὑπεραγία Θεοτόκος, μακριὰ ἀπὸ τὸ

σπίτι Της, ξένη σὲ ξένον τόπο, πῆγε καὶ Τὸν γέννησε μέσα σὲ ἕνα μαντρί. Τὸ βόδι καὶ τὸ γαϊδοῦρι Τὸν ζέσταναν. Τσομπάνηδες Τὸν συντρόφευσαν. Μαζὶ μὲ τὰ ἀρνιὰ λογαριάστηκε ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἦρθε στὸν κόσμο γιὰ νὰ σώ σῃ τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ τὴν κατάρα τοῦ Ἀδάμ.

Ποιός ἄνθρωπος γεννήθηκε μὲ μεγαλύτερη ταπείνωση;

Ὁ Ἅγιος Ἰσαὰκ ὁ Σύρος, στὸν Λόγο του γιὰ τὴν Ταπεινοφροσύνη γράφει: «Θέλω νὰ ἀνοίξω τὸ στόμα μου, ἀδελφοί μου, καὶ νὰ λαλήσω γιὰ τὴν ὑψηλὴ ὑπόθεση τῆς ταπεινοφροσύνης, καὶ εἶμαι γεμάτος φόβο, σὰν ἐκεῖνον τὸν ἄνθρωπο ποὺ ξέρει πῶς θὰ μιλήσῃ γιὰ τὸν Θεό. Γιατὶ ἡ ταπεινοφροσύνη εἶναι στολὴ τῆς θεότητας. Γιατὶ ὁ Λόγος τοῦ Θεοῦ, ποὺ ἔγινε ἄνθρωπος, αὐτὴν ντύθηκε, καὶ ἦρθε σὲ συνάφεια μαζί μας μὲ αὐτήν, παίρνοντας σῶμα σὰν τὸ δικό μας. Καὶ ὅποιος τὴν ντύθηκε, ἀληθινὰ ἔγινε ὅμοιος μὲ Ἐκεῖνον, ποὺ κατέβηκε ἀπὸ τὸ ὕψος Του, καὶ ποὺ σκέπασε τὴν ἀρετὴ τῆς μεγαλωσύνης Του καὶ τὴ δόξα Του μὲ τὴν ταπεινοφροσύνη. Καὶ αὐτὸ ἔγινε γιὰ νὰ μὴν κατακαῇ ἡ κτίση ἀπὸ τὴ θωριά Του. Γιατὶ ἡ κτίση δὲν μποροῦσε νὰ τὸν κοιτάξῃ, ἂν δὲν ἔπαιρνε ἕνα μέρος ἀπ' αὐτή (τὸ σῶμα), κ' ἔτσι μίλησε μ' αὐτή. Σκέπασε τὴ μεγαλωσύνη Του μὲ τὴ σάρκα, καὶ μ' αὐτὴ ἦρθε σὲ συνάφεια μαζί μας, μὲ τὸ σῶμα ποὺ ἐπῆρε ἀπὸ τὴν Παρθένο καὶ Θεοτόκο Μαρία. Ὥστε, βλέποντάς Τον ἐμεῖς πὼς εἶναι ἀπὸ τὸ γένος μας καὶ πὼς μᾶς μιλᾶ σὰν ἄνθρωπος, νὰ μὴν τρομάξουμε ἀπὸ τὴ θωριά Του. Γι' αὐτό, ὅποιος φορέσῃ τὴ στολὴ ποὺ φόρεσε ὁ Κτίστης (δηλαδὴ τὴν ταπεινοφροσύνη), τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸ ντύθηκε»[13].

Φάτνη εἶναι ἡ ταπεινὴ καρδιά· μόνον σὲ αὐτὴ γεννιέται ὁ Χριστός.

Ἐνώ πιον τῆς ἁγίας φάτνης ἂς ὁμολογήσουμε εἰλικρινὰ ὅτι ἀπατηθήκαμε προσκυνῶντας ἀλλότριους θεούς, θυσιάζοντας σὲ ξένα εἴδωλα. Νομίσαμε τοὺς ἑαυτούς μας ἐλεύθερους καὶ εὐτυχισμένους. Ἀνομήσαμε, παρακούσαμε, τίποτε δὲν συντηρήσαμε ἀπ' ὅσα ὡραῖα μᾶς ζήτησε. Ὅμως ὁ Χριστὸς ἔρχεται καὶ γιὰ μᾶς, γιατὶ εἶναι πάντοτε πλούσιος σὲ ἀγαθότητα. Ἡ ἀπογοήτευση μᾶς κούρασε ἀλλὰ καὶ μᾶς ταπείνωσε. Ἡ ταπείνωση μᾶς ὁδηγεῖ στὴν ἄκρα ταπείνωση.

Ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς λέγει ὅτι ὑψώ νεται κανεὶς ὄχι μὲ τὴν ὑπερηφάνεια ἀλλὰ μὲ τὴν ταπείνωση. Ἔτσι καὶ οἱ ἄνθρωποι γνώ ρισαν μὲ τὸν καλύτερο τρόπο πὼς ἡ ὁδὸς τῆς σωτηρίας εἶναι τὸ ταπεινὸ φρόνημα. Μὲ τὴν ταπείνωση ἐπανορθώ νεται ἡ ἀποστασία. Ὁ μεγάλος Θεὸς γίνεται μικρὸς ἀπὸ ἀγάπη στὸν ἄνθρωπο. Θὰ πρέπῃ νὰ ταπεινωθοῦμε ἐνώ πιον τοῦ ταπεινωθέντος Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος ἄφησε τὴ μεγαλειώ δη δόξα τῶν οὐρανῶν καὶ ἦλθε νὰ σκηνώ σῃ μεταξὺ ἁλόγων ζώ ων. Νὰ μᾶς συγκινήσῃ ἡ ἄφατη κένωσή του. Νὰ μᾶς παροτρύνῃ σὲ ὁμοίωση. Ἡ ὡραία καὶ γνήσια ταπείνωση ἐμᾶς θὰ ὠφελήσῃ, θὰ εἰρηνοποιήσῃ καὶ θὰ χαροποιήσῃ. Τὰ φετινὰ Χριστούγεννα, ἂς γίνουν σταθμὸς στὴν πνευματική μας πορεία. Ἂς ἀγαπήσουμε τὴν ταπείνωση, ἂς προσκυνήσουμε εὐγνώ μονα τὸν ταπεινὸ Χριστὸ τῆς ἄσημης Βηθλεέμ. Ἂς μιμηθοῦμε τὴν ταπείνωση τοῦ Χριστοῦ καὶ ἂς ἀποφασίσουμε ἔτσι νὰ πορευθοῦμε τὸν ὑπόλοιπο χρόνο τῆς ζωῆς μας.

Ἂς προσεγγίσουμε αὐτὰ τὰ Χριστούγεννα ἀκολουθώ ντας τὴν πρόσκληση - πρόταση τοῦ ὑμνογράφου: «Δεῦτε ἴδωμεν, πιστοί, ποῦ ἐγεννήθῃ ὁ Χριστός, ἀκολουθήσωμεν λοιπὸν ἔνθα ὁδεύει ὁ ἀστήρ...»[14] καὶ νὰ εἴμαστε βέβαιοι ὅτι ἡ ἐλπίδα τῆς ταπεινῆς Φάτνης θὰ γαληνέψῃ λίγο τὶς ψυχές μας καὶ τὸ ὄφελός μας θὰ εἶναι καὶ μεγάλο καὶ διαρκές.